



# Primair onderwijs



# Hoofdpijnen primair onderwijs

## Onderwijskwaliteit op 83% scholen voldoende, eerste afname doorstroomtoets

Op 83% van de scholen is de onderwijskwaliteit voldoende; bij 17% is dit niet het geval. Dit blijft een indicatie van de onderwijskwaliteit. Pas over een jaar kunnen we op basis van de steekproefonderzoeken betrouwbare uitspraken over de onderwijskwaliteit doen. De standaard Zicht op ontwikkeling en begeleiding is het vaakst als onvoldoende beoordeeld (11%). De standaard Veiligheid is op bijna alle scholen voldoende (99%). Toch weten scholen niet altijd hoe te handelen als het gaat om welbevinden, vooral als het gaat om mentale problemen. Vrijwel alle leerlingen voelen zich gelukkig wel veilig op school.

In 2024 is voor het eerst de doorstroomtoets afgenomen. Het streven is daarbij om leerlingen met gelijke prestaties gelijk te beoordelen. Hoewel de resultaten dit jaar, vanwege de centrale normering, onderling beter vergelijkbaar zijn dan voorgaande jaren, is niet duidelijk waardoor verschillen in resultaten tussen de doorstroomtoetsen worden veroorzaakt. Dit geeft onrust, wat niet in het belang is van leerlingen, ouders en scholen. Om leerlingen daadwerkelijk gelijke kansen te geven in de overgang van het primair onderwijs naar het voortgezet onderwijs, moeten de problemen met de vergelijkbaarheid van toetsen opgelost worden. Als dat niet mogelijk is, pleiten wij voor 1 doorstroomtoets.

## Leraren- en schoolleiderstekorten blijven aanhouden

Tekorten aan leraren en schoolleiders zijn groot. De tekorten blijven op termijn bestaan en doen een groot beroep op het creatief vermogen van het veld. Leraren zijn enthousiast over hun vak. Ook zijn ze relatief tevreden over hun werkomstandigheden zoals het salaris en de werkzekerheid. De ervaren werkdruk is echter hoog, vooral op scholen waar veel leerlingen risico lopen op onderwijsachterstanden. Scholen noemen ook de hoeveelheid administratieve en niet-lesgebonden taken. Een deel van deze taken zou onnodig of inefficiënt zijn. Daarnaast ervaren leraren nog onvoldoende zeggenschap in de eigen professionele rol.

## Goede schoolleiders zijn cruciaal voor behoud docenten en verbeteren onderwijskwaliteit

Om leraren te behouden en de kwaliteit van het onderwijs structureel te verbeteren is een sterke schoolleider onmisbaar. Schoolleiders kunnen zorgen voor de juiste structuur en teamcultuur waarin leraren hun competenties optimaal kunnen ontwikkelen en zich gewaardeerd voelen. Schoolleiders moeten daarvoor actief sturen op teamleren en samenwerken. Ze kunnen ook zorgen voor een efficiënte taakverdeling binnen teams, door variatie in taken en rollen. Hierdoor kunnen leraren elkaar ondersteunen en versterken. Belangrijk is wel dat de begeleiding en ondersteuning van schoolleiders door besturen beter kan. Gezien de belangrijke positie van de schoolleider is het zorgelijk dat het tekort aan schoolleiders nog steeds groot is.

## Aandacht nodig voor kwetsbare groepen

Voor een kansrijke start vanaf de vroegste levensjaren is het belangrijk dat de toegang tot en het bereik van de voorschoolse educatie worden verhoogd zodat alle doelgroepkinderen hieraan kunnen deelnemen. Ook is meer aandacht voor duidelijke afspraken en concrete doelen tussen gemeenten en ketenpartijen nodig en versterking van de samenwerking tussen de voor- en vroegschool. Dit is belangrijk voor de doorlopende ontwikkeling van de leerlingen met risico's op onderwijsachterstanden.

Wij maken ons zorgen over kwetsbare leerlingen in het primair onderwijs, vooral over die leerlingen die met een leesvaardigheidsniveau onder het fundamentele niveau 1F naar het reguliere voortgezet onderwijs gaan. Voor leerlingen die naar het praktijkonderwijs gaan is het eveneens van groot belang te streven naar 1F zodat zij later volwaardig kunnen deelnemen aan de samenleving.

## Recht op onderwijs niet gewaarborgd voor deel nieuwkomersleerlingen

Door toename van het aantal nieuwkomers staat de toegankelijkheid van het nieuwkomersonderwijs steeds meer onder druk. Op dit moment wordt het recht op onderwijs (artikel 28 van het Verdrag inzake de Rechten van het Kind) voor nieuwkomersleerlingen op wachtlijsten niet gewaarborgd door de Nederlandse Staat. Deze wachtlijsten komen onder andere doordat er meer kinderen in de noodopvang zitten.

### Basisvaardigheden: taalbewust lesgeven biedt kansen, veel tekortkomingen bij aanbod burgerschap

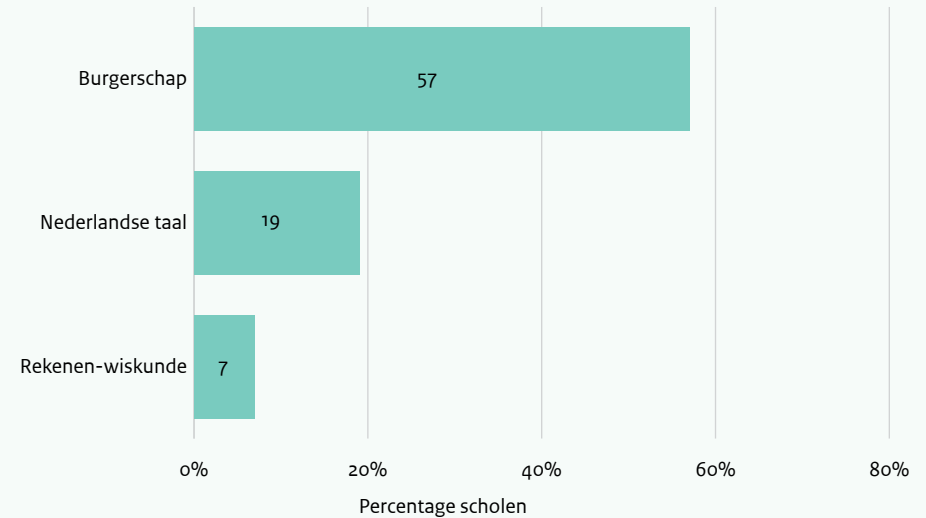
Voor de domeinen begrijpend lezen en rekenen is de leergroei in het basisonderwijs weer zo goed als terug op het niveau van voor corona. Bij spelling is er nog een lichte leervertraging (Van Vugt et al., 2024). Aan het einde van de basisschool beheerst het overgrote deel van de leerlingen het fundamentele niveau 1F voor lezen, taalverzorging en rekenen-wiskunde. Voor lezen behalen veel leerlingen ook het streefniveau. Minder leerlingen halen het streefniveau voor taalverzorging en rekenen-wiskunde. Voor een goede aansluiting op vmbo-t, havo en vwo is beheersing van het streefniveau 2F/1S nodig. Taalbewust lesgeven biedt kansen voor de taalontwikkeling door in andere vakken dan taal eveneens doelgericht en vanuit betekenisvolle contexten te werken aan de taaldoelen.

Op de meeste onderzochte (speciale) basisscholen zijn er geen wettelijke tekortkomingen in het aanbod voor taal en rekenen-wiskunde. Hoewel we constateren dat bevordering van burgerschap in de praktijk zeker aandacht krijgt, kreeg meer dan de helft van de onderzochte scholen een herstelopdracht voor burgerschap. Deze betrof veelal de afstemming van het burgerschapsaanbod op de sociale context waarin leerlingen opgroeien. Ook vinden veel scholen het moeilijk een doelgericht en samenhangend aanbod voor burgerschapsonderwijs vorm te geven.

### Belangrijk om meer te sturen op inclusief onderwijs

In bijna alle samenwerkingsverbanden passend onderwijs gaan steeds meer leerlingen naar het speciaal onderwijs. De gevolgen van de grote druk op de speciale voorzieningen, zoals wachtlijsten voor plaatsing en meer verzuimcijfers en vrijstellingen, zijn zichtbaar en ingrijpend. Financieel is de stijgende deelname aan het gespecialiseerd onderwijs op termijn een grote uitdaging. De nu nog vrijblijvende keuze voor regulier onderwijs voor alle leerlingen, is er – uitgaande van de ambitie – in 2035 niet meer. Als het regulier onderwijs beter wordt toegerust, dan kunnen verwijzingen naar gespecialiseerde scholen afnemen en kunnen belemmeringen weggenomen worden die de overstap naar regulier onderwijs bemoeilijken. Hoe langer samenwerkingsverbanden, scholen en besturen gericht beleid op dit punt voor zich uitschuiven, hoe groter de kans is dat nog meer leerlingen verstoken blijven van (passend) onderwijs.

### Herstelopdracht(en) voor tekortkomingen in het leerstofaanbod in het primair onderwijs in schooljaar 2023-2024, in percentages (n=260)



Van Vugt, L., Haelermans, C., Baumann, S., Abbink, H., Hendrikse, A., & Ronda, S. & Van Wetten, S. (2024).  
*Ontwikkeling in de leergroei in het basisonderwijs vier jaar sinds covid-19. Beleidsrapport. December 2024.*  
Versie 1.0. Nationaal Cohortonderzoek Onderwijs (NRO).

© Inspectie van het Onderwijs | april 2025

Dit overzicht is gemaakt op basis van de Staat van het Onderwijs 2025. De Staat van het Onderwijs en alle aanvullende informatieproducten, waaronder een digitaal magazine en technische rapporten, zijn te downloaden van: [www.onderwijsinspectie.nl](http://www.onderwijsinspectie.nl).

## Aanbevelingen



Gemeenten en voorscholen: zorg voor voldoende aanbod en bereik in de voorschoolse educatie, zodat alle kinderen al op vroege leeftijd een kansrijke start kunnen maken.



Schoolleiders: creëer de juiste structuur en teamcultuur zodat leraren zich optimaal kunnen ontwikkelen en zich gewaardeerd voelen.



Leraren en schoolleiders: de winst ligt in de basis; interesse in hoe het echt met de leerling gaat. Zorg dat je bent toegerust om lastige gesprekken te voeren, zoals over pesten, discriminatie en polarisatie. Leidinggevend hebben hier een faciliterende rol bij.



Besturen, scholen, leraren: focus op een burgerschapsaanbod dat afgestemd is op de leerlingenpopulatie en op de streefniveaus 2F/1S van taalverzorging en rekenen.



Overheid: waarborg het recht op onderwijs voor alle nieuwkomers en garandeer ook dat dat onderwijs kwalitatief voldoende is, zodat zij later in overeenstemming met hun capaciteiten kunnen deelnemen aan de samenleving. Niet alleen bij het nieuwkomersonderwijs, maar ook bij doorstroom naar regulier onderwijs.